

san naaninan - nimorò 43
sètanburu kalo - san 1975

bp 24
bamako
mali

dòròmè 4 - cop : 0155

kibaru

a bè bò mali kibarudiso ka yamaruya kònò
sanyèlèma seli kèra moti

balikukalan

kabini "unesco" ye sètanburu kalo tile 8 sugandi, k'o kè balikukalan ka donba ye dinyè fan tan ni naani bèe kònò, san o san an ka jamana bè a ka nyènajèw kè an ka kafo wòrò kelen kònò.

segu ni sikaso bolen yen, moti de kèra nyinan taw faaba ye. nka nyènajèw ma se ka kè a don yèrè lakika la, n'o ye sètanburu kalo tile 8 ye. an bèe y'a dòn, k'a fò ko sunkalo tile fòlò bènna o ma. o de sababu la, nyènajèw kèra sètanburu kalo tile 5 n'a tile 6 kònò.

mògòba caman tun bè yen, k'a ta an ka minisiri minw bè lakòlisobaw ni dònnya nyinini kun na, ani lakòliso ncininw ni denmisenninw ni

farikolonyènajèw kun na, olu ka cidenw na, ka na musow ka tònba cidenw na, fo ka se balikukalansoba kuntigiw ma.

nin mògò ninw bisimilara ni bonya ni karama ye moti gòfèrèrè fè, n'o ye iburahima aruwano mayiga ye.

gòfèrèrè ka kuma

juma don sògòma, n'o bènna sètanburu kalo tile 5 ma, moti gòfèrèrè ye kuma ta moti fèrè la. a kèlen kò ka dunanw bisimila, a y'a jira a ka kuma kònò, ko nyinan nyènajèw kuntigiya dira musow ma, barisa a bènna u ka san ma. o y'ale nimisi wasa kosèbè, barisa musow ni cèw bèe ka kan nin kalansen ku'a na. (a tò bè nyè 2 la)

sètanburu kalo tile 8

dugusèjè tè tèmèn dugu kun na, k'a ka dògò. don bèe n'a dugujè kan, don bèe n'a kònò ko. sètanburu kalo tile 8, i mankutu kòsòn, balikukalannaw bèe tògò la, an b'i fo.

an b'i fo, bèn ni badenya hukumu kònò. ja min dilala i tògò la nyinan balikukalansoba fè, o bè sèbènni mankutya fò, kabini lawale la fo sisan. mun bè ja in kan ? dugu, finikolon, tile.

mun bè finikolon in kan ? kitabu, sèbènnikèlan ani sèbènniw. ja in bè mun fò ? ko fòlò sèbènni tun bè kè ni binyè ni kaalimukala ye, kabakuruw, wali finikolonw, wali walanw kan ni dabaji ye.

sisan, an bè kàyiti ni silo ni lankari tile la. baara bèe bè kè ni cèsiri ni timinandiya de ye. an bè balikukalan tile de la, n'an y'an jija, an b'a tònò ye jona. ale de y'an jigi ye, jigi dun ka fisa ni fa ye.

n'balimaw, nyè jigintan tè sunògò dè. o de kama, sènekèlaw, baganmaralaw, mònnekèlaw ani baarakèla tòw, an ka fara jamana hòrònyalen tòw baarakèlaw kan, ka sètanburu kalo tile 8 nyènajèw kè, i n'a fò, an ka donba tòw nyènajèw
mamadou yusufu sise

sètanburu kalo
tile 22 kèra
mali
yèrèmahòrònya
sanyèlèma seli ye

balikukalan sanyèlèma seli kèra moti

u k'u cèsiri kosèbè, u kana to cèw kò fè, k'a d'a kan, cè kelen kalannen ye mògò kelen dòròn kalannen ye, nka n'i ye muso kelen kalan, i ye du kelen kalan. o tuma, musow kalanni bè, i n'a fò, jamanadenw bèe kalanni. an bè bò musow de la, wa olu de b'an lamò.

o tèmènnen, a da sera moti yèrè mankutù n'a dawulaw ma. a ye moti duguw tanu, dugu minw ye farafinna bèe kun kòròta kabini lawale la fo sisan, dugu minw, ni dinyè mògò nyènamaw bèe b'a fè k'u ye. a ko a kan bè moti yèrè ma, a kan bè jene ma, a kan bè amudalayi ma, wa a kan bè banjagara ma.

a ka kuma laban na, a ko jigi ka fisa ni fa ye. awa motikaw jigi ye u ka jègèmon sèriwusi n'u ka malosènè sèriwusi n'u ka nyòsènè sèriwusi ye. ale dun miiri la ko nin sèriwusida ba saba ni balikukalanso ka baara ma dogo mògò si la. n'o baara taara nyè, dò na fara moti barika n'a nafa kan faso sòrò yiriwali la.

balikukalanso 2321 bè mali kònò

moti gofèrèrè ka kuma bannen, kèwule bundi, n'o ye an ka minisiri min bè lakòlisobaw ni dònnya nyinini kun na ka ciden ye, o fana ye kuma ta o minisiri tògò la.

o da sera jamana hòrnyafenw ka tònsgiba ma, min kèra teheran sètanburu kalo tile 8 san 1975. o nyògònye kèra walasa ka hakili kuraw nyini mògòw ka kalan cogo kan. o de sen fè, jamana saba tara k'u kè balikukalan sintin ye, mali, alizeri

ani iran. k'a ta o don na fo bi, mali ka cèsiri ma dogo mògò si la. nka, o t'a sa, san o san nyènajèw sen fè, an k'an hakili jakabò an ka kèlenw kan, barisa nyètaa tè kòfilè sa dè. an k'an yèrè nyininka, yali an niyòrò ta kèra mun ye kalanbaliya kèlè in na ?

a ko sisan, ale bè se ka min fò o lahaleya kan, o ye nin ye :

- kibaru, n'o ye an ka sèbèn fòlò sèbènnen ye an ka kanw na, bdra marisi kalo la, san 1972.

- kibaru ye piri kurupusukaya sòrò, kalo 6 tèmènnen a bolen kò.

- balikukalanso 2321 de bè an ka jamana kònò.

- kalanden 37000 de b'o kalansow kònò, musow ye kalanden 1000 ye. musow ka dògò kalan in na fo k'a dama tèmèn. a bè wele kèrènkèrènnen bila ka taa an balimamusow bèe ma, u k'a dòn k'a fò, nyinan san in na, u man kan ka to kò fè fosi la. u k'u cèsiri, walasa ka faso jigi fa.

a ko a tè se k'a ka kuma laban, n'a ma segin "unesco" nyèmògòba ka nin kuma kòròma kan : an bè bi bi min na, kalanbaliya nyògòn ko jugu tè. ale de bè an segin kò. a bè an bolofènw nagasi, a bè an ka sòrò n'an ka hadamadenya laafu. o de kòsòn, dinyè bèe ka kan ka kè kulu kelen ye ka kalanbaliya kèlè, fo k'a tunun pewu.

kèwule bundi tilalen a ka kuma la, mògòw taara moti denmisènninw ka farikolonyènajèsoba kònò. u ye jaw lajè, ja minw bè balikukalan nafa jira kosèbè. o tuma la, dunun suguya bèe tun bè kènèma : bara, takanba, ani futà fòlisenw.

muso kalannen jòyòrò

sibiri don sògòma, n'o ye sètanburu kalo tile 6 ye, baro nafamaba kèra moti meri ka nyògònyeso kònò. an balima muso yuma keyita ye kuma ta ka muso faamuyalenw balikukalan na jòyòrò jira an ka faso kònò baaraw la. u ye minw kè, an'u ka kan ka minw kè, a y'o kunkun n'o nyènyènw bèe latòmò mògò nyè na. a ka kuma nyèna fo ka dama tèmèn.

a tilalen, segin kèra o kuma kelen kan fulakan na. o kò, jama ye kuma ta, k'a nyininka ko caman na. baro in sen fè, kunnafoni nafamaba dira mògòw ma, k'a ta balikukalan daminè na, fo ka na se kibaru bòli ma.

baro in bannen, sibiri tò kèra dununfò ni sinimanbò ye. nyinan sètanburu kalo tile 8 nyènajèw diyara fo k'a fò : a to tèn.

bamanankan bè kalan cogo min na moti, fulakan fana bè kalan ten. o ye fèn ye, min ye motikaw ka cèsiri n'u ka bè n'u ka nyògòn sira taama jira an na. o yèrè de y'a to, n'an ye fulaw niyòrò ta bila kibaru kònò nin sen in na. n'aw y'a lajè, aw na fulakan sèbènnen ye a nyè 4 na.

o la sa, an bè dugaw kè, walasa balikukalan ka taa nyè. ala ye nyinan nyènajèw jira an na cogo min na, a ka san wèrè ta jira an na o cogo kelen na. mamadu yusufu sise

ka bò segu malosènè sèriwusi yòrò

alamisa, uti kalo tile 28 san 1975, jamakulu min ka baara nyèsinnen bè malosènè sèriwusi kow nyènabòli ma, o y'a ka sanyèlèma tònsgì fi-lanan kè segu. o tònsgì in kèra sababu ye ka malosènè sèriwusi kow nyènabò jèkulu mogò bèè kamali nyògòn kan.

mògòba minw tun bè tònsgì in kènè kan, olu filè nin ye :

- jèkulu in nyèmògò, n'o ye minisiri sidi kulubali ye, n'ale ka baaraw nyèsinnen bè an ka dugukolo sòròw yiriwali ma.

= segu mara gòfèrènèrè, n'o ye kapitèni abudrahamani mayiga ye.

- seku sisoko, n'o ye cikè sèriwusida kuntigiba ye.

- ani sanbala jawara, n'o ye malosènè sèriwusi nyèmògò ye.

tònsgì in tun sinsinen bè fèn dama dòw kan :

- ka kunnafoniw di san tèmènnen sènèfènw sanni n'u feereli konyèw kan.

- ka kunnafoniw fana di san kura sènèfènw sanni n'u feereli daminè cogoyaw kan.

- ka san 1974 jate minènenw fèsèfè-sè konyuman.

- ka baaraw boloda, n'o ye sannifeere konyèw ye, k'a ta san 1975 la, ka t'a bila san 1976 ni 1977 la.

sanbala jawara ye kuma ta, ka fèsèfèsèlikè a ka sèriwusi kèwale bèè la, san tèmènnen sannifeere waatiw la, ani ka kunnafoni di jama ma san kura sannifeere daminè cogow kan. nin bèè lajèlèn kò fè, sanbala jawara da sera sènèkè cogow ma, ani sanni ni feerew kè cogo, ani dōfarali cikèlaw ka faamuyali kan, ani juru kow, ani sèriwusida min bèè mògòw dege u yèrè dèmè cogo la, ani balikukalan cogoyaw bèè lajèlèn.

sanbala jawara y'a jira k'a fò ko nin walew bèè b'a jira ko segu malosènè sèriwusi bè se k'a jòyòro fa faso sòrò yiriwali siratigèw bèè fè.

tile kelen mumè kòndò, jamakulu in y'u ka tònsgì sen kelen kelen bèè lajè, nyògònfaamu ni tinyètigiya kòndò. o kèra sababu ye, n'u jèra ka fèerè siri tònsgì in sen fè.

o kò fè, minisiri sidi kulubali ye kuma ta. a y'a jira ko komite militèri ni gòfèrènaman jigisigi yòrò ye mali sòròdaw bèè ye. olu de bè an ka yèrèmahòrònya kannabò. a ye cèsiri ni timinandiya nyini bèè fè, walasa baaraw ka kè nyètaa fèn ye. seyidu ture

yèrèdèmè yòrò duuru dayelenna

minisiri sidi kulubali, min bè baganmara ni cikè yiriwali kun na, o ye yèrèdèmè yòrò 5 dayèlèn, joro, sinsani, tamani, san, ani kunyana.

o nyènajè sen fè, kalansen kura in bèna yèlèma min don jamana sòrò ni jamanadenw ka hadamadenya ka nyètaa la, sidi kulubali da sera o ma. a ko sòrò tè se ka yiriwa, k'a sòrò, kènèya ni hadamadenya ma sabati. o dun tè se ka kè, fo mògòw ka se u yèrè dèmè cogo la.

a ka kuma laban na, a ye wele bila ka taa nin dugu duuru mògòw ma, barisa u ka cèsiri n'u ka timinandiya de bè kè sababu ye ka barika don kalan in na, an ka jamana kòndò.

ka bò sanankòròba

I bamakò mara nyèmògò kèra sababu ye, ka bataki ci ka taa a ka mara kumandanw ma, yasa ka forobabaarakèlaw dege bamanankan sèbènni na.

k'a daminè mè kalo tile 20 na, fo ka taa a bila a tile 31 na, san 1975, sanankòròba forobabaarakèlaw mògò 32 ye bamanankan sèbènni dege, ka a dòn tile 10 kòndò.

a kèra fèn ye, min y'u nafa kosèbè. kalan in kuncè don, kalanden dòw ko k'a lase jamana nyèmògòw ma, u k'a lajè, yasa mali forobabaarakèla bèè k'i dege an ka kanw sèbènni na. an ka jamana hòrònya sinsini konyuman bè sòrò an yèrèw ka kanw sèbènni de fè.

kalan in kèli diyara sanankòròba forobabaarakèlaw ye, fo kalanden dò sòròla, min y'a nyini ka kè balikukalanbaarakèlaw dèmèbaga ye.

kalandenw ko k'u ka foli ni wale-nyumandòn bila ka taa bamakò mara nyèmògò ma. u ka foli nyuman bè ka taa sanankòròba kumandan fana ma, bawo kalan in sabatili konyuman sababuya tara ale la.

mamadu kulubali

kibaru kanubagaw kuma yòrò

ka bò jarabugu

nalon ye bana ye. dimi t'a la, wa fura t'a la fana. mògò si t'a fò : ala ka nògòya kè... n'o tè, mali nyèmògòw ye ko bèè kè an ye sa. u ye kalan dayèlè fan bèè, n'o ye balikukalan ye.

mògò minw ko : olu kòròla kalan ma, olu ye nalonman ye... n'o tè, mògò bè se ka kòrò kalan ma cogo di sa? n'i kòròla, ka kòrò, i ye ko min dòn, i mana dè kalan ka fara o kan, i kòndò ko na caya.

o la sa, n'balimaw, balikukalan ye fèerè tigèlèn ye mali nyèmògòw fè, yasa mali ka dònnya bè se ka sinsi, ka baarakè cogo kuraw ta, k'a sòrò yiriwa. o dun tè se abada ka sira sòrò ni balikuw ma kalan, k'a d'a kan, balikuw de bolo bè jamana sòrò baara la.

mògò minw b'a fò ko olu kòròla kalan ma, ne b'a nyini olu fè, u k'o

bò u hakili la, bawo mògò tè kòrò kalan ma. bamananw ko : don o don, tulo bè taa kalanso. o la, minw nyè na, u kòròlèn don kalan ma, u k'u jija sòn ka taa baarakè cogo kuraw dege balikukalansow la, walasa mali ka taa nyè. joba jara

ka bò nafajikura

ne yèrè kòni b'a dòn ko fèn tòw b'u den wolo, nka kibaru bèna a ba de wolo dè. o la sa, n'i y'a mèn ko n'tun k'a dòn, o ye wula fè ko ye dè. n'balimaw, an t'an cèsiri balikukalan fè?

ni mògò min taara dònnikèbagaw fè, n'u ko : i ka taa ntòn caman nyini ka na, n'i bòra sògòma jooa fè, nèè bè minw kaman na, a ka ca a la, i b'o caman sòrò. nka n'i bòra tilegan fè, i bè wòsi dè.

o de ye, i n'a fò, balikukalan ko in : an t'an yèrè kisi tilegan fè bòli ma? seriba dūnbiya

dònkili:

kibaru fasa

hè, an ka kalan kè,
kalan de bè maliba saniya.
dìman, maliba dìman, ala ka maliba diya.
dìman, maliba dìman, ala ka maliba diya.

mun dun ka maliba diya ?
kalankèlaw ka maliba diya.
mun dun ka maliba diya ?
balikukalan ka maliba diya.
mun dun ka maliba diya ?
kibaru kalan ka maliba diya.

hè, an ka kalan kè,
kalan de bè maliba saniya.
dìman, maliba dìman, ala ka maliba diya.

mun dun ka hakili d'an ma ?
sèbènmarà yòrò de ka hakili d'an ma.
mun dun ka ko kòròw tunun ?
kalanbaliya ka ko kòròw tunun.

hè, an ka kalan kè,
kalan de bè maliba saniya.
dìman, maliba dìman, ala ka maliba diya.

an ka sèbèn ci nyògòn ma,
kalankèlaw ka sèbèn ci nyògòn ma.
dìman, maliba dìman, ala ka maliba diya.

lahila lahu, mahamadu lasurulahi,
bi mògò ye ten de, bi mògò tè siran ko nyè.
bi mògò ye ten de, bi mògò tè yiranyiran ko nyè.
aw ko : sama,

aw ko : sama ka bon,
sama bonya o bonya,
sama bè dala sama de ma, wula kòndò sama.
aw ko : barika sòrò man di,
barika bila man di, yo nafa,
mògò tònò tè jugu fa,
mògò man di i bənyògòn ye.
aw mali cəmanw, n'bolo fila bè n'kò aw ye.
yo, makumakanyana:

wula jan o jan, sokè ni kirike, hakili y'i fè.
i y'a minè, i y'a faga, kèlè.
dìman, maliba dìman, ala ka maliba diya.

hè, an ka kalan kè,
kalan de bè maliba saniya.
dìman, maliba dìman, ala ka maliba diya.

hè, an ka kalan kè,
kalan de bè maliba saniya
dìman, maliba dìman, ala ka maliba diya.

kunbuna sako
kokofata

fulakanmènnaw ka yòro:

salamu aleyku mon pulaaku

'en njetti alla kanda yettede saanga fu e wattu fu.
e dow seeyo e weltaare ngarammi fami seyina on.
andon de fulfulde copi. sabi nde winhdama. so haala
hebbi kaanibol, daadi banniraabe mun. gollube on gol-
le o ka ngadadi ko mbaawi. onon fulbe kaddi, tinne
noone fu no mbawrudon, janngon, mbinndon fulfulde.
so neadao janngaali landaaki, faamata. hammadi kan-
po mo manako ka faami. yeewe k'o winndi s'o man
gay makko demooji.

gay am demooji

mido yid'i manande on gay demoojidi seedam.

d'i kattaki lamdam, lammali piide.
lanndeekam ko d'i golli.

so mi w'i d'i allo tan d'i ardo.
danewal jaawa, callalol ngol jaarto.
jalo ngo ana haalda e koro kaaye.
masin o ana haala kaadonkore.

d'i kowlanayi ettar, enndayi fortade.

so mi fonndi jalo ngo, mi biisi
binndi d'i muti, birde majji memri
soku o sornima e soobo, laga o sortima.
nde colla o yaajatande, tawi colal copi.
salaatun takke, tampata ana wara huda.
nde d'i taabi fu kilon, kinne golle mon baleebe.
en ngadanaama jannde demal maaro. kalnonkam
no ettar fonndirte, mi fooda gay am mi battina.
bamton kiriyooji, kalnonkam ko kirdammi, golle
am tan kinnimi, kinno'en no mali yaara yeeso.
hammadi kampo, manako

